

Alle oude historie is weerloos

De oudste historische boerderij aan de 's Gravenweg is tegen de vlakte gegaan. Wat terugkomt heeft niet dezelfde waarde. Wat hebben we toch met namaak boven het echte? En waarom is namaak zo populair in de hedendaagse architectuur?

Hoe boerderijen kunnen verdwijnen.

De boerderij 'Kralingenzigt' uit 1880 aan de 's Gravenweg 421 is niet meer. Binnen een dag hadden slopers het klusje geklaard. Veel fietsers stopten en bleven even kijken. Er was niemand die er geen pijn bij voelde. [01] Maar de boerderij wordt weer opgebouwd maar dan in een namaakvariant. Je kon kiezen uit 3 varianten, de eerste was het huisje laten staan en restaureren voor de som van 699.000,00 euro of de tweede waar 'de huidige aanwezige woonboerderij volledig wordt verwijderd' voor 1,2 miljoen of de laatste variant voor 1,5 miljoen euro met namaak-aanbouw van de ooit aanwezige stallen, zo wordt gesuggereerd. Overigens vermeldt de site van de makelaar dat het gaat om een 'beschermd stads- of dorpsgezicht'. Wie over veel geld beschikt hoeft met dit laatste weinig rekening te houden. Nou ja, enkel dan zo'n namaak 'boerderette' terugbouwen, waarover Youp van 't Hek ooit zo heerlijk smalend deed. (Tekeningen te zien op de site van de makelaar [02])

De filosoof Frans Aerts beschrijft zo prachtig de respectloze omgang met onze geschiedenis als het om historische bebouwing gaat. "Als na de brand van Rome kon bijna ex nihilo een hele bebouwing worden opgetrokken. (...) Je kan de vergelijking maken met de beeldenstorm die in de voormalige Oostbloklanden aan de gang is, en waarbij geprobeerd wordt een heel stuk geschiedenis uit het landschap en uit het stedelijk decor weg te wissen. (...) Steeds vaker is de architect een technicus, of erger nog:

een commercieel ingestelde figuur. Altijd bereid de klant te voorzien van bouwsels waarmee deze misschien niet de hele straat, dan toch wel de buurman zal overtroeven. (...) Deze bouwtrant, deze urbanisatie blijkt zuivere kitsch: kitsch als de techniek van het voor de hand liggende geluk; het verguldsel van inhoudsloosheid." [03]

En het had zo mooi kunnen zijn. Mogelijk wordt de vervalten Geertruidahoeve uit 1849 aan de Eerste Tochtweg 25 in Nieuwerkerk gerestaureerd. Zo kan het dus ook.

Onmoderne architectuur.

Gebouwen zijn niet zomaar een fysieke hoop stenen. Gebouwen hebben niet alleen maar een technische functie. Volgens

vandaag zo onmetelijk vaak oneervol behandeld. [04]

Het verlies van weer een beeldbepalend gebouw doet velen pijn. Er is in de architectuurschiedenis een omkering gaande. De verheerlijking van het modernisme is voorbij en we spreken dan van hedendaags traditionalisme in de architectuur. Vanaf de jaren tachtig brengen architecten weer de emotie en warmte van het verleden terug in hedendaagse gebouwen. Quinlan Terry geeft een groot modern kantorengedouw oude gevels alsof het om historische gebouwen gaat (Richmond Riverside, 1987). Middeleeuwse stratenplannen worden van stal gehaald en aangepast aan de moderne eisen van nu, maar de sfeer blijft! (Vleuterweide in

of woningen schuil die zich niet aan de belijning van de gevels houden. Onder leuke middeleeuwse straatpatronen liggen immense parkeergarages. Anderen zeggen weer dat er een oppervlakkig commercieel doel wordt nagejaagd want al die nostalgische woningen of bedrijfspanden verkopen als een tierelier.

Toch zijn er ook veel architecten die naar eer en geweten opzoek zijn naar 'een (her) waardering van het unieke, specifieke en authentieke'. In deze nostalgische architectuur is ook een herwaardering gaande van allerlei oude ambachten. [05]

Wat is de magie van al die nostalgie?

De beurskrach uit 1929 bracht

naar de ontwikkelde tuinsteden. De prijzen van al dit soort tuindorp-huizen zijn de laatste tijd tot ongekende hoogte gestegen. Jaren dertig woningen zijn vanaf hun ontstaan onverminderd populair. Joost Kingma schreef over deze huizen "dat bewoners een jaren '30 woning en -woonmilieu hoger waarderen dan woningen uit andere bouwperiodes. Om te kunnen toetsen of dit klopt, is gekeken naar de woningprijs als een bruikbare, objectieve maat voor de waardering. Uit het onderzoek blijkt dat er inderdaad sprake is van een significant hogere prijs van jaren '30 woningen." [06]

Wie woonden er op de 's Gravenweg 421?

Lang geleden woonden er vier families tegelijk in de boerderij. De vele kelders en opkamer-tjes, door trapjes te bereiken, maakte van het huis een soort labyrint. En van al die mensen bleef Tante Lien over. Ze werd ouder en ouder. Het huis vervuilde meer en meer en heel langzaam sloop de dood het huis binnen. Na het hemelen van Tante Lien bleef het huis onbewoond achter. Lange leegstand deed het huis geen goed en de gemeente Rotterdam liet dit (helaas onbestraft) begaan. De monumentenstatus en het beschermde dorpsgezicht heeft het huis niet kunnen redden. De fotografe Laura Zwaneveld heeft een zeer ontroerende foto-reportage gemaakt van de laatste dagen van Tante Lien en de verlatenheid van het huis uit die tijd. [07] Nu hebben wreed bulldozers en grijpers alle historie weggenomen. Slechts foto's resten voor het nageslacht.

Reageren?
rikroelfzema@gmail.com

Dit artikel is gebaseerd op de volgende boeken:

[01]= Eerder schreef ik over een andere boerderij die dreigt te verdwijnen. Het artikel staat op pag. 4 en 5 op de volgende link: http://sbprinsenland.nl/pdf/krant_okt_2017.pdf

[02]= type bij google in 's gravenweg 421' en kijk bij afbeeldingen, makelaar Hulstkamp

[03]= Frans Aerts, De dictatuur van het simplisme (1994), hoofdstuk 'Verdrongen verleden'.

[04]= Bolkestein e.a. De politiek der dingen (2009), Hfdst 'Gebouwen als fysieke en sociale constructies (Cité de la Murette als voorbeeld)', pag. 93-104.

[05]= Hans Ibelings, Onmoderne architectuur (hedendaags traditionalisme in Nederland) (2004)

[06]= Joost Kingma De magie van het jaren '30 huis (2012), pag. 131

[07]= https://www.lab183.nl/portfolio_page/s-gravenweg-421/ Om m.b.v. een film door het spookhuis te wandelen: https://www.youtube.com/results?search_query=laura+zwaneveld, ongeveer het 6de filmpje 's gravenweg 421

Priemus en Kroes hebben ze ook een derde functie, nl, een betekenis. En die betekenis (en functie) is een sociale constructie. Veel mensen zien de afgebroken woonboerderij als een laatste verzet (wanneer deze was gerestaureerd in authentieke staat) tegen de vercommercialisering van onze samenleving. Het in oude luister herstellen van de woonboerderij zou het teken zijn geweest van het respect dat wij als gemeenschap hebben voor het (spaarzame) verleden. En sinds 1940 is het Rotterdamse verleden tot aan

Vleuten 2000 van de architecten Krier & Kohl). Loop langs de Amsterdamse nieuwe oude grachtjes op Java eiland (Soeters van Eldonk Ponec 1995-2001). Ook kastelen worden als inspiratie gebruikt en zo verschijnt er in Den Bosch tussen 1997-2001 de Haverleij, een oud vesting-kasteel van de hand van de architect Jo Crepain. En natuurlijk hebben velen ook kritiek op al deze namaak architectuur. Men spreekt van een golf van anachronismen. Achter de ogenschijnlijk oude gevels gaan immers efficiënte kantoren

iets wonderlijks tot stand. Beleggen op de beurs had geen zin meer dus staken de betere klasse mensen hun geld in stenen. De tuinvijken uit de jaren dertig ontstonden: groot opgezette kavels met brede lanen, gelardeerd door rijen bomen en met allerlei leuke bouwkundige details versierd (erkertjes, overhangende dakgoten, een bordes, een serre, bloembakken en een luifel bij de entree, ruim en imposant pad naar de voordeur, bijzondere raamvormen, details in metselwerk, kamer-en-suite met schuifdeuren met glas in lood etc.). De charme van de jaren dertig woonwijken ligt in hun balans tussen het idee van wonen in de stad en het idee van wonen buiten-op-het-platteland.

De snelgroeiende Nederlandse bevolking en de ontsluiting van perifere dorpen rond de grote steden door de aanleg van spoorwegen en autowegen, zijn mede de reden geweest voor architecten om nieuwe wijken te bouwen aan de rand van de stad (Hillegersberg, Schiebroek, Kleiwegkwartier in Rotterdam). Veel rijken ontvluchtten Rotterdam wegens de hoge belastingdruk. Plaatsjes als Bussum, Hilversum kregen te maken met verhuizende Amsterdammers

